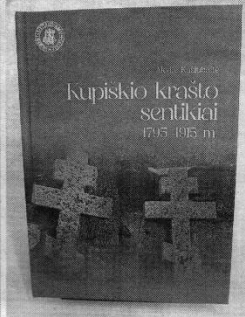

Prakalbino Kupiškio krašto sentikių istoriją

Akvilė Kašiubaitė (dešinėje) su prof. Vaida Kamuntavičiene, kuri paskatino rašyti knygą ir konsultavo ją rašant. Banguolės Alekniešės-Andrijauskės nuotrauka

Naujos knygos „Kupiškio krašto sentikiai 1795–1915 m.“ sutiktu-
vės Kupiškio viešojoje bibliotekoje
gruodžio 11 dieną buvo neeilinis
įvykis, ypač Kupiškio krašto senti-
čių bendruomenei. Į renginį at-
važiavo šios knygos autorė Akvilė
Kašiubaitė, Vytauto Didžiojo uni-
versiteto doktorantė, ir šio univer-
siteto Istorijos katedros profesorė
dr. Vaida Kamuntavičienė.

Šį susitikimą praturtino Ku-
piškio žmonių su negalia sąjungos
ansamblio „Prie Kupos“ atlieka-
mos dainos. Nukelta į 3 p.

Pentadienis, 2025 m. gruodžio 19 d.

Kupiškėnų mintys

Aktualijos 3

Prakalbino Kupiškio krašto sentikių istoriją

Atkelta iš 1 p.

Banguolė
ALEKNIENĖ-ANDRIJAUSKĖ

IEŠKANT GIMINĖS ŠAKNŲ

Pirmiausia renginio vedėja Jo-
lita Pipynienė pakvietė žodį tarti
knygos autorę A. Kašiubaitę. Ji
papasakojo, kad yra trečios kar-
tos kaunietė, katalikė. Atrodo, kad
nieko bendro neturi su sentikiais ir
Kupiškio kraštu. Bet jos susidomė-
jimas šia tema gimė ieškant šeimos
šaknų, savo giminės istorijos.

„Mano viena prosenelė buvo
kilusi iš Kupiškio krašto sentikių
Kondratjevų-Prokofjevų giminės.
Pradėjau domėtis jų istorija. Atsek-
ti sentikių genealogiją sudėtinga,
kadangi neišlikę jų metrikai. Rei-
kėjo informacijos sentis iš alterna-
tyvių šaltinių, iš teismų, knygų, iš
sudarytų testamentų, ir ten bandyti
rasti po kruopelytę savo šeimos
medžio. Gilindamasi į šiuos daly-
kus, radau ir visos bendruomenės
gyvenimo ritmą. Per maždaug de-
šimt domėjimosi metų sukaupiau
daug informacijos. Skaitydama
„Kupiškėnų mintyse“ interviu su
sentikiais, supratau, kad žmonės
nežino senosios istorijos, ir norė-
jau jiems papasakoti tai, ką sužino-
jau, nes galvojau, kad kai kam tai
bus įdomu. Glosto širdį matyti čia
daug susirinkusių žmonių su mano
knyga rankose. Tikiuosi, kad jums
ši knyga bus įdomi“, – kalbėjo kny-
gos autorė.

STUDIJOS SU TIKSLU

Renginio vedėjos paklausa-
ta apie knygos idėją, jos autorė
sakė, kad pirminė idėja buvo šia

Knygos autorė su Kupiškio krašto ir atvykusiais iš Rokiškio, iš kitur sentikių
bendruomenės atstovais. Banguolės Alekniešės-Andrijauskės nuotrauka

tema parašyti magistro darbą.
Galvojau, kad kas norės jį paskai-
tyti, susiras. Knygos idėja gimė
prof. V. Kamuntavičienėi. Ja pa-
tikėjusi ir parašė šią knygą.

„Daug kas domisi savo giminės
istorija ir pamato, kad stinga šių ži-
nių. Tada vieni nuleidžia rankas, o
kiti samdo žmones, kad archyvuose
ieškotų duomenų ir sudarytų jų
giminės genealoginius medžius.

Akvilė puikiai apsisprendė. Ji
pradėjo domėtis savo šeimos isto-
rija ir suprato, kad trūksta įgūdžių.
Ji nėra istorikė. Tai ką ji darė? Įsto-
jo į Vytauto Didžiojo universitetą,
į istorijos studijas, turėdama tikslą
parašyti savo giminės istoriją. Tai
puikus atvejis, nes toks studentas
motyvuotas, nuoširdžiai dirba ir
yra tikras lobis dėstytojui. Tokiam
studentui reikia tik suteikti įran-
kius, kad galėtų įgyvendinti savo
idėją.

Man smagu buvo dirbti su
Akvile ir ją skatinti, nes mačiau,

kad žmogus tai daro su meile savo
kraštui, protėviams.

Skatinkite savo vaikus, kurie
tuo domisi, kad tai kelias, kaip gali
parašyti savo šeimos istoriją“, –
sakė profesorė.

Ji pridūrė, kad bus galima ir
Akvilę samdyti, kad patyrinėtų
stačiatikių bažnyčios reformas.

Įvyko Rusijos stačiatikių
studijuoją doktorantūroje ir pa-
darys didelių atradimų.
Vėliau A. Kašiubaitė priminė,
kas yra sentikiai. Pasak jos, XVII a.
patriarchas Nikonas pradėjo Rusijos
stačiatikių bažnyčios reformas.
Dalis bažnyčios dvasinių lyde-
rių ir pasauliečių nepritarė refor-
moms. Įvyko Rusijos stačiatikių
bažnyčios skilimas. Kas nepritarė
tai reformai, buvo persekiojami,
slėpėsi Sibire. Reformą palaikė ir
caras. Dėl to senojo tikėjimo sau-
gotojai tapo ne tik bažnyčios, bet
ir valstybės priešais. Dalis bėgo ir
į Lietuvą, Švediją, kitas aplinkines
valstybes.

Taigi visų sentikių šaknys buvo
Rusijoje. Į Lietuvą, pagal palygini-
mą su kitomis Rusijos tarnėmis,
daugiausia pasitraukusių buvo senti-
čių iš Tverės ir Pskovo gubernijų.

ČIONYKŠČIŲ SENTIKIŲ IŠSKIRTINUMAS

A. Kašiubaitė papasakojo, kaip
išsiskyrė Kupiškio sentikių ben-
druomenė. Tai nebuvo šiaip kai-
mas, kur gyvena sentikiai. Pasak
jos, tai turtingiausia XIX a. senti-
čių parapija dabartinės Lietuvos
teritorijoje. Penki broliai Prokof-
jevai įsigijo dideles valdas šiose
aplinkėse. Tai buvo ir Čekautiš-
kis, dabar Kauniškiu vadinamas, ir
Narbutai, Kalnagaliai, Bagdonys.
Jie XIX a. buvo Bagdonių para-
pjos įkūrėjai. Jokie kiti sentikiai
Lietuvoje neturėjo tokių didelių
žemės plotų. Žinoma, jie negalėjo
lygintis su Čartoriskiais ar kitais
didikais. Bet sentikių bendruome-
nėje tai buvo vieni turtingiausių
žmonių, kurie galėjo vykdyti reli-
gijai veiklą, būti sentikių religiniu
centru. Čia buvo tapomos ikonos,
perrašinėjamos knygos.

„Šis sentikių dvasinis centras
dar neaprašytas istorijos knygoje.
Tad norėjosi, kad žmonės, kurie
kartais klaidingai siejo Bagdonių
sentikių bendruomenę su caro ru-
sinimo politika, kad po 1963 metų
sukilimo čia caras rusų sentikius
atvežė, žinotų, kad taip nebuvo.
Jie čia gyveno nuo XVIII a. Ček-
kautiškių sentikių parapija įkurta
XIX a. pradžioje. Jos žmonės žino-
mi kaip paskolų davėjai. Jie vietos
bajorams, katalikams skolindavo,
suteikdavo pinigines paskolas, kai
bajorus ištikdavo finansinė krizė.

Tai svarbi ir vietos ekonomikai
bendruomenė. Jie buvo pirkliai,
turėjo ryšius su Ryga. Kupiškyje
buvo jų parduotuvėlių. Tad verta ją
aprašyti ir didžiulis šios bendruo-
menės istorija“, – kalbėjo knygos
autorė.

DAUG ATRADIMŲ

Jai padarė įspūdį ir surasta
Bagdonių cervkės kryžiaus vagys-
tės istorija. Tas kryžius pavogtas
1996 metais. Rado informacija,
kad kryžius parduotas 2008 metais
Londono aukcione. Nežinia, ar šį
kryžių būtų galima atgauti. Kas ir
kam pardavė kryžių, aukcionas jai
neatskleidė, bet davė kryžiaus nuo-
trauką, kuri įdėta ir į šią knygą.

Pasak A. Kašiubaitės, kryžius
ypatingas, nes turi įrašą, kad šį
kryžių nutapė Ivanas Antropo-
vičius Prokofjevas, Čekautiškių
dvasios tėvas, Bagdonių sentikių
parapijai.

Antras Akvilės atradimas tai,
kad į Čekautiškių ir į Bagdonis
sentikiai atvyko ne iš Rusijos, bet
atsikėlė iš Puožo kaimo, kur gyve-
no nuo XVIII amžiaus. Ten buvo
senas sentikių kaimas. Prieš tai
į Puožą jie persikėlė iš Rygos, iš
vadinamojo Rygos rusų kvartalo, ku-
ris reiškė prekybos kvartalą tame
mieste. Jie buvo pirkliai.

„Tų atradimų buvo ne vienas.
Nenoriu visko pasakoti. Tegul lie-
ka intriga knygos skaitytojams“, –
sakė jos autorė.

A. Kašiubaitė savo knygą dedi-
kavo mamai Svetlanai, drąsinusiai
parašyti knygą, močiutei Elenai,
kuri įkvėpė imtis šio tyrimo, ir
prosenelei Elikonidai, kuri buvo
sentikė.

Knygos autorė sakė, kad turi
prosenelės nuotrauką, bet jį mokslin-
ę knygą jos nedėjo, manė, kad tai
kitiems neaktuali.